

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Hjortkær 2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [*Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold*, 2018](#). Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

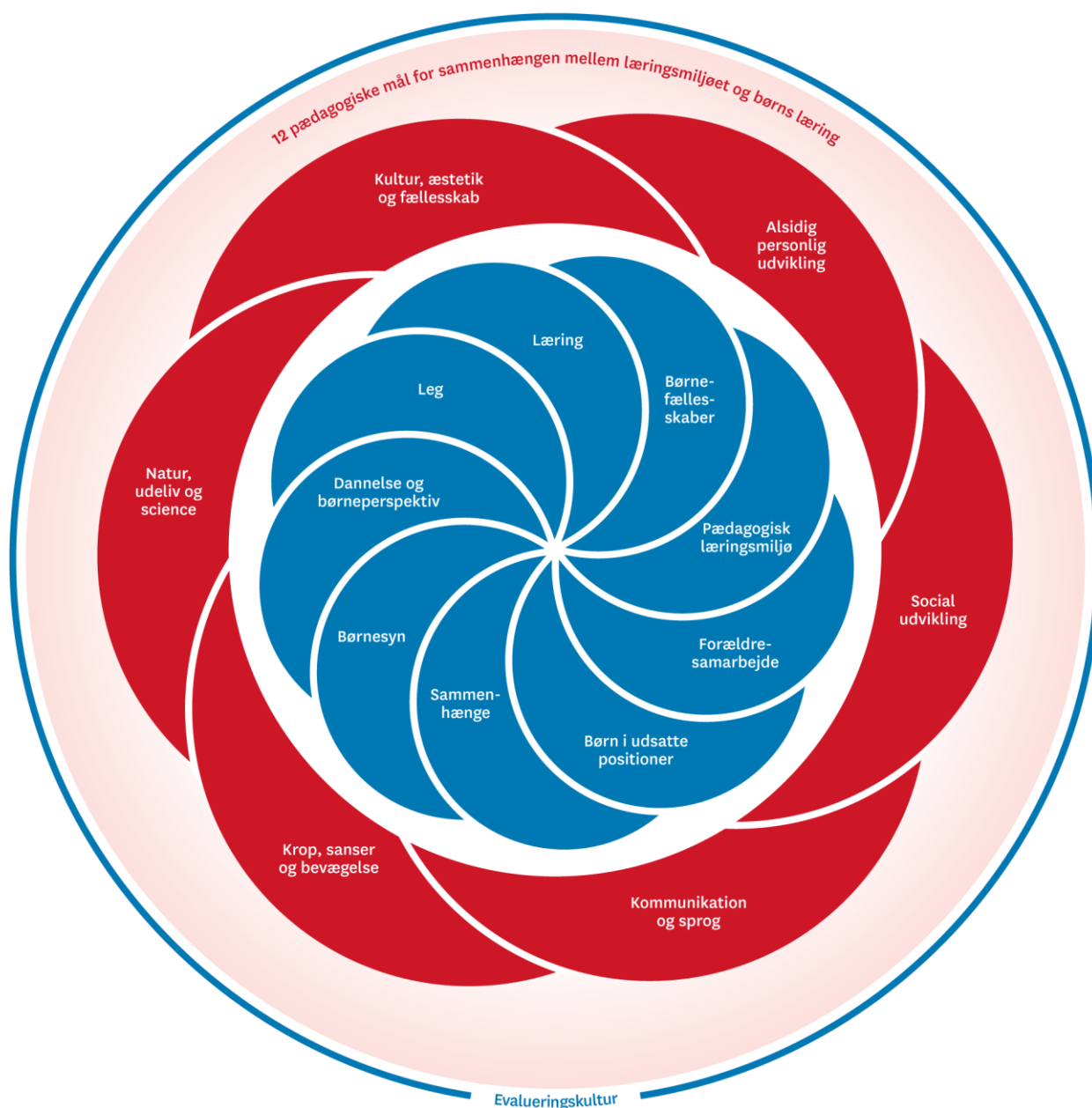
[*Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold*](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *slette*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Børnehuset Hjortkær ligger grønt og fredeligt i udkanten af Vindinge. Hjortkær åbnede i september 2015.

Børnehuset har til huse i et dejligt stort, moderne og renoveret hus med store grønne områder og en parkeringsplads med plads til både cykler og biler. I baghaven har vi adgang til "en lille skov" med gamle frugttræer, bakker og vilde ramsløg. Der er også en boldbane og en cykelbane.

Vi er et lille og overskueligt børnehus med en vuggestue med plads til 22 børn i alderen 0-3 år, fordelt på 2 aldersopdelte stuer. Samt en børnehave med plads til 36 børn i alderen 3-6 år, fordelt på 2 aldersopdelte stuer.

Det faste personale består af dygtige, erfarne kvinder og mænd, 6 pædagoger, 1 pædagogisk assistent, 4 medhjælpere, en køkkendame og en pædagogisk leder. Derudover prioriterer vi at have et fast team af erfarne vikarer.

Hjortkær er en del af område Syd, som består af følgende børnehuse;
Blomstergården, Hyldebo, Lærken, Solstrålen, Stjernen, Svanen og Vindinge

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud."

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Vores fokus er at skabe en hverdag med nærvær og hjerterum, hvor arbejdet med børnenes nysgerrighed, kreativitet og lyst til leg og læring går hånd i hånd med de politiske krav.

Vores samspil med børn og voksne bygger på et ressource-orienteret menneskesyn, hvor værdierne tiltro og nysgerrighed er i højsædet.

I Hjortkær er vi inspireret af Reggio Emilia pædagogikken. Det betyder, at vi arbejder med en eksperimenterende og undersøgende tilgang til hverdagens leg og læring, hvor børnenes interesse og spor naturligt inddrages. Dette gør vi ud fra teorien om, at motivation er en vigtig faktor for børnenes trivsel og læring.

Legen ser vi som et vigtigt element i børnenes måde at bearbejde hverdagens indtryk og deres indgang til læring.

Det at skabe læringsrum handler i Hjortkær om at skabe mulighed for fordybelse og samspil med andre - **DIG OG MIG OM NOGET.**

F.eks. hos de 1-2 årige på Columbus skaber vi rammen for det enkelte barns trivsel i fællesskabet. Vi støtter barnet i at indgå i fællesskabet f.eks. i tosomhed, når vi spejler børnene i puslesituationerne, i samspillet og dialogen i mindre grupper med fælles fordybelse, og i en stor gruppe når vi laver samlinger ved måltiderne.

Efter middagsstunden mødes børn på Columbus og Da Vinci i et andet fællesskab, end de indgår i på egen stue. Den større gruppe giver mulighed for nye fællesskaber, f.eks. leg i køkkenet, hvor der er plads til de mindste, som har fundet en kop, vi skal drikke af eller en is, som skal smages, og de større børn, som leger "vi spiser sammen" Der opstår fællesskaber på tværs, når "de små" sidder med ved bordet og indgår i legen med de større børn.

Samme gruppe møder udfordringer, f.eks. når de mindste synes, at det er en fest at vælte det højest tårn, bygget af magnetplader - som de større børn har bygget. Her støtter og guider vi voksne med "heldigvis kan vi bygge et nyt..." og øver os i at kigge på, i stedet for at vælte tårnet - og bygge et tårn ved siden af, som gerne må væltes

F.eks. hos de 2-3 årige på Da Vinci bor Hunden IB. Sammen med Ib fordyber stuen sig i Bogen "Ib sniger sig ud til en Zombie". Først er Ib bange for Zombien, som dog viser sig bare at være sulten efter hummus. På stuen hænger en uhyggelig Zombie med skarpe tænder. Til frokost spises rugbrød med hummus; de skarpe tænder bruges til at spise skorperne. I en af de små grupper laves der selfies med forskellige følelser og ansigtsudtryk. Om aftenen, da en af stuens børn skal i bad, siger pigen; "bange" og peger på bruseren.

Via den fælles referenceramme får børnene bedre mulighed for at deltage både sprogligt og socialt i lege og læring.

F.eks. hos de 3-5 årige på Niels Bohr er børnene vant til at være med til at beslutte, hvilket emne vi skal fordybe os i. De oplever dermed, at deres stemme er en del af et demokratisk valg. Til samling, både i det store fællesskab samt i mindre grupper, skaber vi forum til at berette, stille/svare på spørgsmål og nysgerrigt undersøge og eksperimentere i plenum. Der er en stor åbenhed på NB for at inddrage børnenes input til hverdagens aktiviteter. F.eks. læser vi den bog, som børnene har med hjemmefra, ofte en bog, som har relevans til ugens tema. Børnenes fortællinger er med i hverdagens aktiviteter, f.eks. en god historie om, at bedstefar har skudt en løve i gamle dage eller blot, at de har fået en ny sej hættetrøje. Der er en stor nysgerrighed på børnenes initiativer i hverdagen, og de voksne siger oftere ja end nej. De er med til at skabe et læringsmiljø, hvor barnets idéer kan udfolde sig. Læringsmiljøerne ændres ud fra børnenes valg af tema. F.eks. Julemandens værksted, krybben blev til julemandens kane, papkasser blev pakket ind som gaver, som satte gang i fantasien om, hvad mon vi kan lege, som er inde i dem?

F.eks. hos de 5-6 årige på Tycho Brahe bliver børnene altid involveret helt fra starten i skabelsen af projektet. Undervejs i processen har børnene indflydelse på, hvilken retning fordybelsen og læringen skal tage. De/vi stiller mange spørgsmål og er meget nysgerrige og eksperimenterende i vores tilgang. Vi har hele tiden en overvejelse om, hvad vi kan gøre for at øge medbestemmelsen og demokratiet i børnehøjde. Når vi starter med et projekt, spørger vi altid, hvad de ved om det, vi skal arbejde med. Når vi afslutter projektet, stiller vi det samme spørgsmål. Børnene på Tycho Brahe har rum til at lave eksperimenter, som tager udgangspunkt i deres ideer. f.eks. tørre mudder indenfor eller bygge huse ud af papkasser. Leg og læring indgår i alt, hvad vi gør. Vi veksler mellem positioner, vi går bagved, ved siden af eller foran børnene. Vi arbejder med at deltage i legen eller være i baggrunden, klar til at hjælpe og guide. Vi bøvler sammen om tingene, begår fejl og øver os på at være i det svære. Vi er på vej, i vores dannelses rejse.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det at skabe læringsrum i Hjortkær handler bl.a. om, at skabe mulighed for samspil og fordybelse med andre - DIG OG MIG OM NOGET.

Vi skaber læringsrum i alle situationer ved, at vi er opmærksomme på dagligdagens læringsmuligheder bl.a. ved;

- At arbejde systematisk med hverdagens trivsel, leg, læring og dannelse via vores tematiske projektfordybelse
- At dele børnene i mindre grupper.
- At skabe ro og tid i dagligdagen til samspil og fordybelse.
- At indrette det fysiske rum, så det understøtter ovenstående.

Via vores projektarbejde fordyber vi os i forskellige temaer, som er målrettet børnegruppen og alderen med afsæt i Vygotskys teori om ”zonen for nærmeste udvikling”.

Stuerne er aldersopdelte, hvilket gør, at det pædagogiske arbejde kan målrettes mere præcist til aldersgruppen og netop deres udviklingsniveau.

Derudover arbejder vi med ”rummet som den tredje pædagog”. Læringsmiljøet bliver løbende indrettet, så det udfordrer aldersgruppen og understøtter vores projekttema med tydelige læringszoner, indrettet efter inspiration fra professor Charlotte Ringsmose.

Læringsrummet skal give mulighed for;

- Legezone - mulighed for parallel/rolle og regellege.
- Konstruktionszone – mulighed for at sortere, konstruere og arbejde med matematisk opmærksomhed.
- Kreativzone – mulighed for arbejde med kultur og æstetik.
- Bevægelseszone – mulighed for at arbejde med krop, sanser og bevægelser (høj arousal).
- Stillezone – mulighed for at kunne trække sig (lav arousal).
- For at skabe en hverdag, hvor vi er opmærksomme på hele dagens læringsmuligheder, snakker vi i vores forberedelse om 4 læringsrum.

- Organiserede læringsrum i små læringsgrupper, hvor vi arbejder målbevidst med et projekt.
- Friere læringsrum, hvor de voksne er tilgængelige. Tid til observation og til at indgå i legen.
- Hverdagen læreprocesser i rutinerne – Måltiderne, garderobe, overgange mm.
- Friere læringsrum med trækplasteraktiviteter med afsæt i en læreplansaktivitet

F.eks. hos de 1-2 årige på Columbus hentes sangkufferten, som indeholder små hækledede dyr og figurer, som symboliserer stuens sange. Den voksne skærper den fælles opmærksomhed ved at lytte på kufferten; "de sover, kan I høre de snorker?" Alle børn opfordres til at banke på kufferten og vække sangene. Fra kufferten tager en pige en sort edderkop og der synges "lille Peter edderkop", nogle børn laver fagter, mens andre følger med. Bagefter tager en dreng den gule bus. De andre børn siger glade "BUS, BUS". Selv de før-sproglige børn har mulighed for at vælge deres ynglings sang, som de i fællesskab kan synge. Alle børnene beholder dyrene/figurerne, imens de i fællesskab øver sig på "DIG, MIG OM NOGET". Til sidst afsluttes ved, at børnene skal lægge dyrene/figurerne tilbage i kufferten.

F.eks. hos de 2-3 årige på Da Vinci arbejder vi tematisk i vores projektarbejde ud fra bøgerne IB. Det medvirker til at skabe en genkendelig struktur i alle hverdagens situationer, tydelige og forberedte voksne. Det er DIG, MIG OG OS OM NOGET (det fælles tredje). Vi har et fælles udgangspunkt, hvor der er plads til individuelle input. Et univers, der gør os alle nysgerrige, eksperimenterende og medskabende af forløbet og historien. Den strukturelle planlægning og kendskab til historierne har også givet os fleksibilitet til at gribe nuet og spontant følge op på input og børnenes initiativer, med en fælles reference til IB. Fordi børnene kender historierne så godt, ved vi, hvad der henvises til, når et barn råber, "SE, der er en gråkrage", når der siges "uuuuuh hummus", og barnet går rundt med strakte arme og er zombie. Når vi er på tur og ser en hundelort, så er det fordi, IB har været forbi og glemt at samle den op. Hvem ved, om rotten glider i den, når den er ude og smide affald?

Bøgerne, legene, universet skaber refleksion hos børnene, og de bruger det i andre sammenhænge. Forældrene kommer ofte og fortæller, hvor meget de kan se temaet gå igen derhjemme, fordi børnene handler og siger bestemte ting i henhold til, hvad vi arbejder med.

F.eks. hos de 3-5 årige på Niels Bohr er stuen ved at lære om VERDENS DYR, og i månedens ugeplan har børnene valgt, at de gerne vil lære om løver. Til morgenens samling læses der et brev fra et barns morfar, der var jæger og havde et løve skind fra Afrika, bagefter synges "i Afrika hvor løven bor". Stuen deler sig op i mindre grupper. En gruppe er i motorik-rummet og leger løver, en anden gruppe søger efter viden på iPad 'en og ser klip fra Savanen, og en tredje gruppe laver kastanje løver. Til frokost serveres kyllingelår og zebra-boller, som spises med hænderne på gulvet. Om eftermiddagen leger to børn på gangen; "Jeg skal spise først. fordi jeg er løve farer".

F.eks. hos de 5-6 årige på Tycho Brahe er Bager Bent fra Lydbyen flyttet ind på stuen. Børnene taler om, hvad man kan købe hos en bager og hvordan en bagerbutik kan se ud? Og hvordan taler man i en bagerbutik? Stuen bliver langsomt lavet om til en bagerbutik med kasseapparat med hjemmelavede penge og 2 borde, hvor der kan bages kager som lægges på bageplader, der fylder tørrereolen. På væggen hænges listen over, hvad kan købes i bageren. Der eksperimenteres med mudderkager, saltdej og der bages zebra-boller til nabostuens projekt.

En eftermiddag er der gang i legen; "hvad skulle det være?" siger en dreng. "Jeg vil gerne købe 2 snegle" siger pigen. Bag dem står 4 børn helt tæt ved hvert bord og bager kager af modellervoks,

snakken går imellem dem på kryds og tværs. En anden dreng tager og putter nogle "boller" på en bageplade.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Det gode Forældresamarbejde i Hjortkær

Vi ved fra forskning og gennem vores erfaring, at et godt samspil mellem det pædagogiske personale og forældre er en afgørende faktor for, at børn føler sig trygge og forbinder det med noget positivt at gå i daginstitution.

Vores fælles engagement i børnenes trivsel, leg og læring er essentielt for et godt forældresamarbejde, og det er vigtigt, at det er præget af tiltro og nysgerrighed.

Når vi forbinder forældrenes ekspertviden om deres barn med vores faglige viden om børns udvikling samt viden om barnet som en del af en gruppe, giver vi de bedste betingelser for trivsel og udvikling i Hjortkær.

For at skabe en sammenhæng i barnets liv og udvikling er det vigtigt, at vi får fortalt og holdt hinanden orienteret om begivenheder og udvikling i barnets liv, som kan have indflydelse på dagligdagen.

Forældresamarbejde i Hjortkær foregår på mange forskellige niveauer: den daglige kommunikation, forældremøder og -samtaler, pædagogisk dokumentation og forældrekontaktudvalg mm.

F.eks. Når et barn starter i Hjortkær, får man tilsendt en stor velkomstpakke bestående af bl.a. en invitation til ugentlig legetime 1 måned før start, velkomstfolder og velkomst samtaleark mm. Dette er alt sammen information og en invitation til at opbygge et godt forældresamarbejde fra starten af. Derudover får alle den samme rundvisning af den pædagogiske leder, som fortæller om Hjortkærs pædagogiske fundament og hverdagens pædagogiske arbejde.

På den ugentlige legestue fortæller vi forældrene, hvordan de kan være med til at skabe et godt og trygt læringsrum for de mindste. Det er vigtigt, at de sætter sig ned, når de kommer og inviterer alle børn ind. På den måde skabes der mindst mulig opbrud og forstyrrelse.

F.eks. en gang årligt inviteres forældre til en dialogprofil samtale. Dialogredskabet indeholder et spørgeskema med spørgsmål til både forældre og dagtilbud. Med spørgsmålene sættes fokus på barnets trivsel, udvikling og læring både hjemme og i dagtilbuddet, for skabe et fælles udgangspunkt: Samtalen holder vi også i forbindelse med overgangene mellem stuerne. Derfor bliver samtalens fokus også en status overlevering samt information om kommende pædagogisk

ramme og udviklingstrin. Der sættes omkring 45 min af til samtalen og 1 person fra hver stue deltagere.

F.eks. på vores tavler hænger vores overordnede projekttema og vores faglige overvejelser i forhold til, hvordan vi vil arbejde med børns trivsel, leg og læring/dannelse. Derudover hænger der ugeplaner, hvor man kan følge med i, hvordan det konkret udmunder sig i forskellige aktiviteter og læringsrum. Vi kommunikerer mere visuelt via opslagstavler, fotoplancher eller piccollager mm. Via FAMILY inddrager vi forældrene i vores projektarbejde, både i planlægningsfasen samt i den løbende feedback. Vores arbejde med at udvikle børns læring er synligt for forældrene.

F.eks. vores Forældresamarbejdspolitik blev til via et forældremøde, et personalemøde og sidste hånd blev lagt på politikken til et forældrekontaktudvalgsmøde. Her blev vi bl.a. enige om, at vores dialog i Hjortkær skal være ærlig, åben og direkte og præget af tiltro og nysgerrighed. Således kan vi sikre et Hjortkær, hvor vi er ordentlige og gode rollemodeller for børn og hinanden. Også når det er svært, eller der er noget, som undrer os. Vi behøver ikke at se tingene ens. Vi må gerne være uenige, men vi skal sammen finde vejen. Målet er at blive kloge på, hvordan vi i fællesskab kan understøtte barnet bedst muligt.

Vigtigst af alt er den daglige kontakt – ansigt til ansigt. Stort og småt - alt er lige vigtigt. Det er her, at vi lærer hinanden at kende og opbygger tillid og tiltro til hinanden. Nogle gange foregår det i garderoben eller på stuen og andre gange kan der være behov for at gå fra. Dette aftales efter behov.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

I Hjortkær arbejder vi med et ressourceorienteret barnesyn, hvor vi møder et barn i udsat position med nysgerrighed og tiltro. Vi har fokus på barnets styrker og ressourcer, og hvorledes vi i samspillet kan understøtte det, barnet bøvler med, bedst muligt.

Via vores systematiske arbejdstilgang med projekttemaer, ugeplaner, refleksion og evaluering, tager vi højde for børn i udsatte positioner i hverdagen leg og læring. Vi har mulighed for, via vores understøttende FØR/UNDER/EFTER materiale, løbende at afprøve, justere og derved skabe en tidlig og målrettet indsats.

Vores opdeling i mindre grupper er med til at understøtte børn i udsatte positioner. Vi kan skabe et nærværende og overskueligt læringsmiljøer med mulighed for at understøtte alle børns deltagelse i fællesskabet. Vi bruger vore gruppesammensætning som et redskab til at skabe de bedste læringsmiljøer for alle.

Generelt arbejder vi ud fra devisen om, at for at give børn lige muligheder, skal de behandles forskelligt. F.eks. sidder nogle på en kuglepude, andre har behov for en dimse-kasse for at deltage i fællesskabet i fællessamlinger som måltider etc. Nogle har behov for at komme først i gardero-ben, komme i motorik-rummet eller få et ekstra hånd, når de bøvler.

Det gode forældresamarbejde er afgørende for, at vi kan støtte barnet bedst muligt. Vi prioriterer at have et åbent og ærligt samspil, hvor vi tidligt inddrager forældre i vores overvejelser.

Vi har valgt, at når et barn skifter stue, deltager 1 pædagog fra nuværende samt kommende stue. Til mødet bliver Dialogprofilen gennemgået i fællesskab samt evt. relevant historik og handleplaner. Vi afsætter tid efter behov ofte mellem 30-60 min.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Hjortkær kommer du i førskolegruppe på Tycho Brahe 1. maj op til skolestart. Vores førskole arbejde tager bl.a. udgangspunkt i Roskilde kommunes politik omkring en god skolestart.

Skoleparathed afhænger ikke af, om en enkelt færdighed mestres, derfor øves intet med udgangspunkt i, at det skal man kunne inden skolestart, men fordi DET ER RIGTIG GODT FOR BARNET AT KUNNE!

De sociale kompetencer

At etablere venskaber

- Hvordan er jeg en god ven?
- Hvordan møder jeg mine venner og bliver i legene?

At håndtere sociale udfordringer

- Hvordan går jeg på kompromis?
Hvordan siger jeg til og fra i legen

At indgå i fællesskaber

- Hvordan kan jeg hjælpe mine venner?
- Hvordan venter jeg på tur og giver plads til hinanden?

Personlige kompetencer

At være psykisk robust

- Hvordan indgår jeg i nye og ukendte situationer og aktiviteter?
- Hvordan håndterer jeg andre børns afvisninger og udfordringer?
- Hvordan er jeg mig selv i større og mindre forsamlinger?

At handle selvstændigt

- Hvordan fortæller jeg, hvad jeg vil være med til og ikke?
- Hvordan argumenterer jeg for det jeg gerne vil?

At indleve sig i andre

- Hvordan inviterer jeg andre med i fællesskabet?
- Hvordan jeg tilbyder min hjælp

Selvhjulpen – både socialt og personligt

- tørre sig selv
- mestre selv at tage tøj af og på, samt lyne lynlås og knappe sine knapper
- hente hjælp, når der opstår konflikter eller andet, som barnet har brug for hjælp til.
- have styr på sine ting, såsom tøj og garderobeplads
- selv bære sine ting

At lære at lære

- Hvad vil det sige at lære at lære?
- Hvordan bøvler jeg?
- Hvordan øver jeg mig i at blive i det, som er svært og som skal bøvles med?

Sprogpædagogisk praksis i Hjortkær

- Fælles opmærksomhed
- Det produktive ordforråd
- Skelnen af sproglyde og rim
- Historiefortælling (narrativer)
- Sprogforståelse
- Literacy

Brobygning med Vindinge skole

- Vi besøger Vindinge SFO – Der er i foråret uformelle besøg på legepladsen, hvor børnene kan lære hinanden at kende på tværs af de to børnehuse.
- Vi besøger Vindinge SFO – Der er 1 måned før SFO start mere formelle besøg, hvor vi mødes indenfor, og hvor børnene hilser på det personale, som tager imod dem 2.maj, samt alle børnene fra Vindinge Børnehus, eventuelle tilflyttere og børn fra andre institutioner.
- Vi udfylder sammen med børnene "Her er jeg".
- SFO' en besøger Hjortkær i foråret og tager billeder til børnenes kommende garderobe.

- I forbindelse med deres besøg overleveres i samarbejde med forældre de kommende skolestartere.
- Vi bruger den blå mappe samt Hjernen og hjertet som materiale i vores brobygning.
- Til børn i udsatte positioner overleveres børnene på et overleveringsmøde på skolen med forældre, PPR etc.
- Vi bruger "KLAR, PARAT" sangen i vores brobygning.

Den sidste tid i Hjortkær

- Afslutningsvis inviteres de kommende skolebørn til fest i Hjortkær. Vi laver mad sammen med børnene og gør klar i løbet af dagen. Om aftenen holder vi fest og fejrer året, der er gået og de nye kommende eventyr.
- Børnenes sidste dag i Hjortkær - de kåres til professorer af børnehave-livet. Dette gøres med kapper og taler ved en højtidelig afslutning.
- Om eftermiddagen inviteres forældre til kaffe og hygge på Tycho Brahe stuen. Her prioriterer vi, at der er tid til at hygge os sammen og sige farvel på behørig vis.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vindinge by er et lille lokalsamfund med bl.a. et rigt idrætsliv og traditioner i forhold til højtider. Mange af børnene går på det samme gymnastik- eller fodboldhold.

Byen har en lille købmand, som vi inddrager i hverdagens forskellige projektemaer, f.eks. bruger vi posthuset til at sende breve, købmand til at købe varer, bageren til at undersøge Bager Bent i Lydbyen etc.

Til jul er vi i kirken, hvor vi synger salmer og pynter juletræet med stjerner og hjerter lavet af børnene i Hjortkær.

I baghaven har vi en skov, som vi bruger flittigt. Skoven bruges til at samle naturmaterialer og udforske og eksperimentere i naturen. Der er f.eks. ramsløg som vi laver til pesto og store gamle frugttræer, hvor frugten bliver lavet til grød, saft og marmelade. Vi bruger vores kroppe på cykel- og boldbanen og vi kælker på bakken bagest i skoven.

Vi prioriterer ikke at tage på lange ture til f.eks. zoo men bruger de nærliggende områder. Vi går små ture i Vindinge by, besøger legepladser, leder efter nisser til jul eller gravkøer og store traktorer etc. De lidt længere ture kan gå til Hedeland og sommerens koncerter i folkeparken.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det fysiske børnemiljø

I Hjortkær arbejder vi med "rummet som den tredje pædagog". Læringsmiljøet bliver løbende indrettet, så det udfordrer aldersgruppen og understøtter vores projekttema med tydelige læringszoner indrettet efter inspiration fra professor Charlotte Ringsmose.

Læringsrummet skal give mulighed for;

- Legezone - mulighed for parallel/rolle og regellege.
- Konstruktionszone – mulighed for at sortere, konstruere og arbejde med matematisk opmærksomhed.
- Kreativzone – mulighed for arbejde med kultur og æstetik.
- Bevægelseszone – mulighed for at arbejde med krop, sanser og bevægelser (høj arousal)
- Stillezone – mulighed at kunne trække sig (lav arousal)

I forbindelse med vores halvårige projekttemaer indrettes stuen på ny således, at læringsmiljøet understøtter børnenes spor og fordybelse. I takt med, at emnet bliver undersøgt, udvides læringsmiljøet f.eks. laves der kager til bagerbutikken af saltdej eller billeder af, hvad løven spiser og dens tænder.

Det psykiske børnemiljø

I Hjortkær er vores fokus at skabe en hverdag med nærvær og hjerterum, hvor arbejdet med børnenes nysgerrighed, kreativitet og lyst til leg og læring går hånd i hånd med de politiske krav. Vores samspil med børn og voksne bygger på et ressource-orienteret menneskesyn, hvor værdierne tiltro og nysgerrighed er i højsædet. Dette afspejles i måden, vi taler til hinanden samt hvordan vi omgås hinanden.

Vi er tydelige rollemodeller, som har ansvaret for at skabe en nær og tryk relation, hvor vi i hverdagen guider børnene via vores samspil og justerer vores indsats løbende via intern og ekstern refleksion og sparring.

Det æstetiske børnemiljø

Vi lægger vægt på et æstetisk og indbydende miljø, som virker stimulerende og inspirerer børnenes nysgerrighed og lyst til at eksperimentere. Vi har indrettet institutionen, så der er tydelige afgrænsede legezoner, både inde og ude.

Alle møbler har hjul således, at vi kan indrette stuen efter tema og børnenes interesser og behov. Stuens indretning og legetøj er indrettet ud fra alder, og så legen understøtter et samspil DIG, MIG OM NOGET med fokus på et sprog-understøttende miljø.

Stuerne har faste akustik paneler på væggene, som reducerer støjniveauet. I børnehaven er der ydermere lavet akustik-loft. Alle borde i huset har støjreducerende linoleum på bordpladen, og der er monteret filt under stolene. Husets møbler, herunder stole, borde, garderober, reoler og toiletter, er indrettet, så det tilgodeser børnenes selvhjulpenhed.

I arbejdet med "rummet som den tredje pædagog" er stuerne indrettet således, at zonens funktion er afgrænset og tydelig, f.eks. er legezone med biler omgrænset af lave reoler med vejbaner på, og på gulvet er det et biltæppe med en bilgarage. På reolerne står der forskellige typer biler. Ved siden af står der en stor legebil, som børnene kan lege i.

Vi er meget opmærksomme på, at der ikke er visuelt støj i form af opslag og informationer til forældre etc. Vores dokumentation, som er hængt op, er relevant for hverdagens leg og læring. Alt andet information sendes digitalt, således at forældre har mulighed for at læse det "uden forstyrrelser" samt kan være nærværende i institutionen

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Hjortkær arbejder vi projektorienteret og har, i vores planlægning, et særlig fokus på vores indretning og udarbejdelse af læringsmiljøer/børnemiljøer, og betydningen for børnenes mulighed

for at eksperimentere, udforske, gøre sig erfaringer og få kompetencer til at deltage i fællesskaber. Det betyder, at vi vægter, at vores læringsmiljøer tager udgangspunkt i børnenes interesser og spor. De skal kunne rumme børnenes forskelligheder og give plads til at bøvle og eksperimentere med egen rolle i fællesskabet. Det betyder, at vi møder børnene med nysgerrighed og tiltro, som kompetente sammenspils-partnere, hvor vi sammen bøvler med det, som er inden for nærmeste udviklingszone. Vi er tydelige, nærværende rollemodeller og er med til at skabe rum til, at børnene bliver set og hørt.

F.eks. hos de 1-2 årige på Colombus. Leg i motorik-rummet i "sovetiden". De få børn, som ikke sover til middag, går i motorik. Lokalet er indrettet, så redskaberne kan flyttes og tilpasses forskellige aktiviteter. Vi sætter en rutchebane op, tilpasset de allermindste, de klatrer op ad trappen og rutcher ned – måske med hjælp fra en voksen. De større børn kravler op ad rutchebanen, hjælper hinanden og rutcher ned af trappen. De udforsker, hvordan redskaberne kan bruges på andre måder. Gruppen af børn vokser, når flere børn står op, og aktiviteterne ændres. De større børn bygger en hule, hvor de skal kravle op på et plateau ved vinduet, de mindre børn kravler også op, maver sig henover pladen. Nogle børn kan kravle på klatrevæggen, andre forsøger sig med overhovedet at nå derop med en fod. Nogle kan kravle op i ribben og slå på klokken, andre kravler måske 1-2 trin op. Vi tilbyder hjælp, når der er behov for det – en hånd til at balancere eller et skød at sidde på, når det bliver for udfordrende. Der opstår konflikter, når flere børn ønsker at bruge det samme redskab samtidigt. Vi øver os på at vente på tur og passe på hinanden. Vi flytter fokus til "hvad kan jeg gøre i stedet".

Hos de 2-3 årige på Da Vinci. Børnegruppen suser rundt på scooter og løbetrykler, op og ned af den lille bakke, rundt om hjørnerne og tanker benzin af vandslangen, som ligger på jorden. Hver dag er det scooteren, som vælges, den er kendt og sikker for balancen.

I samspil med pædagogen, bliver scooteren udskiftet med en løbetrykel, det er nærmeste udviklingszone. Først usikkert, nervøst, spændt og svært - efter nogle ture med støtte og hjælp er det tilbage til scooteren. Dagen efter bliver der igen kørt rundt, den voksne kigger på barnet og spørger, om løbetryklen skal prøves. Der er tænketid, og barnet kører videre på scooteren. Pludselig stiger barnet af, kigger på den voksne, som nikker og følger med. Barnet sætter sig op på løbetryklen og kører alene, først lidt usikkert, derefter mere sikkert og med mere tro på egen kropskompetence. Nu køres der kun på løbetryklen, og bakken mestres op og ned.

Hos de 3-5 årige på Niels Bohr leges i små grupper om formiddagen. Her bliver børnene sat sammen på kryds og tværs, for at sætte deres individuelle kompetencer og tilegnelser i spil. Når vi er i vores lille gruppe, har vi alle noget forskelligt at byde på i forhold til vores fælles tema.

F.eks. "Dino-tema". Én ved meget om fakta omkring de forskellige dino'er, en anden er god til at tegne dino'er. Andre er gode til at finde på dino-lege, og nogen kan finde på en dinosang og dans. Vi sørger for, at alle børnenes forskellige kompetencer kommer i spil - at det at lære, udvikle sig og være sammen, bliver sjovt. Også selvom vi skal bøvle med noget af det. Det bliver dermed noget, vi rigtig gerne vil deltage i. Disse mindre fællesskaber giver en god ramme/læringsmiljø i forhold til at understøtte de alsidige personlige kompetencer.

Hos de 5-6 årige på Tycho Brahe er temaet "Bager Bent fra Lydbyen". Børnene starter med et besøg hos Svalegårdens bageri og konditori. Efterfølgende undersøges i fællesskab; "Hvad ved vi om en bager og en bagerbutik?". Der laves lister og billeder med Bagersprog og varer, f.eks. "hvad skulle det være?" og snegle, rundstykker og "bagerens dårlige øje". Stuen indrettes til et bageri, to borde med Silkclay og modellervoks. Et tørrestativ til malerier bliver brugt til bageplader, og reoler bliver brugt til bagerbutik. Børnene kan lave bagværk og sælge det i butikken. Der opstår et børne-

fælleskab omkring bageren, børnene står tæt rundt om bordene og skal deles om tingene. Der bliver skabt konsensus om, at det ikke er ens eget legetøj, man producerer, men legetøj til fællesskabet. Nogle bager, nogle sælger kager og brød, mens andre er kunder. Læringsmiljøet og projekttemaet udvider sig i takt med børnenes spor og fordybelse. Der er tid og rum til børnenes proces, samspil og udvikling, f.eks. er der nogle børn, som har brug for at se tingene lidt an. De går i gang med at lege i bagerbutikken, når der er færre børn.

Ovenstående eksempler belyser den brede læring, der er på tværs af det fælles pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

De pædagogiske læringsmål og deres betydning for børnenes sociale og alsidig personlig udvikling er to helt grundlæggende elementer og kompetencer, som vi i Hjortkær medtænker i alle hverdagens læringsrum.

- Organiserede læringsgrupper.
- Frie læringsrum.
- Hverdagens læreprocesser i rutinesituationer.
- Friere læringsrum med trækplaster.

For at sikre, støtte og videreudvikle læringsmiljøer, der giver børnene sociale handle- og deltagelsesmuligheder betyder det, at vores pædagogiske rammer er kendte, trygge med tydelige og kompetente voksne, som engagerer sig og tør bøvle sammen med børnene. Det er DIG, MIG OG OS OM NOGET.

F.eks. hos de 1-2 årige på Colombus. Sangkufferten ved formiddagsmaden/ det organiserede læringsrum. Aktiviteten foregår i det store fællesskab rundt om bordet, når vi har spist formiddagsmad. En voksen holder kufferten og tilbyder børnene efter tur at finde en figur, som vi kan synge om. Det veksler fra gang til gang, hvor mange og hvem, der vælger. Måske kommer den valgte

figur rundt til hvert enkelt barn og "hilser på", f.eks. edderkoppen, der siger "godmorgen" og kravler lidt rundt i håret eller på hånden, afhængigt af, hvad det enkelte barn er trygt ved. Vi synger sange med fagter til at understøtte sproget. Ofte synges yndlingssange igen og igen. Børnene er ret vilde med sange, hvor der indgår et hurra – og vi tilføjer det gerne dér, hvor der ikke allerede er et. Vi arbejder med at vælge, respektere hinandens valg, lære sange/fagter, holde figuren og aflevere den i kufferten igen, at blive i aktiviteten. Vi ser på hinanden, begejstres, bruger mimik til at afspejle sindsstemninger "sure frk. Madsen", "babyerne i bussen", "Giraffen Gumle græd og fik en rynke..." etc.

Hos de 2-3 årige på Da Vinci Det er ved at være frokost, den voksne og 2 børn henter madvognen fra køkkenet og hjælpes ad med at køre den. Der skal være 4 kopper ved hvert bord, vi tæller, og barnet sætter dem på bordet, vi tæller tallerkener og skeer m.m., og sammen dækker vi bordet. Vi hjælper hinanden, og nu kan børnene fortælle, at maden er klar. Hverdagens læreprocesser i rutine-situationerne gøres i fællesskab - hvad jeg ikke kan i dag, kan jeg måske i morgen. Efter frokost skal bordene vaskes, det er sjovt og sjovere er det at feje. Der er plads til dialog og sjov, mens vi rydder op. På tværs af børnegruppens relationer er det tid til at få en tør ble, nogle prøver at sidde på toilettet, trækker ud og ser, om der kommer tis-bobler nede i toilettet. Der bøvlles med selv at tage tøjet af. Det er svært. og vi hjælpes ad, for i morgen kan jeg måske, og så kan jeg hjælpe mine venner.

Hos de 3-5 årige på Niels Bohr. En morgen kommer en dreng i børnehave og er ked af det. Han har svært ved at sige farvel til sin mor. Efter at have vinket sammen med en voksen og siddet på skødet og talt lidt om morgenen, kommer et par af vennerne fra stuen hen og spørger, om han gerne vil være med i deres leg. Det vil han gerne og lyser op i et smil.

På legepladsen, senere på dagen, er drengen lidt mut. Han fortæller en voksen, at han ikke har nogen at lege med. Den voksne siger, at han vildt gerne vil lege med ham, og de går i gang med at grave en tunnel til de små biler i sandkassen. Stadig flere og flere børn kommer og spørger om de gerne må være med, og hver gang svarer han ja.

Den voksne er i det friere læringsrum, men ud fra et børneperspektiv opstår et læringsrum med trækplaster, som bliver interessant for de øvrige børn. Fællesskabet, hvor forskellighed og kompetencer er en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse, som støtter og udvikler de sociale relationer.

Hos de 5 -6 årige på Tycho Brahe Jens Jæger er flyttet ind i Lydbyen. Og der er lavet et konstruktions område med to plader på gulvet. Det er en kombination af natur og konstruktions legetøj. Tre drenge har bygget på den store plade i lang tid. De har næsten brugt alle materialerne og kombineret dem med legetøj som de har med hjemmefra. Undervejs i processen opbygger de historien og taler om de enkelte elementer, som indgår i legen. Tingene får lov til at blive stående fra dag til dag, og de leger videre med det i gennem lang tid. Andre børn leger også med det, bygger om og tilføjer elementer. Der er enighed om, at alle må lege med det, bygge om og bygge til. Ingen måtte ødelægge det uden grund. De forhandler om, hvor materialerne skal være og hvordan, de skal sættes op - om historien samt, når der kommer andre ind og vil lege med. De voksne hjælper med at fortolke reglerne igen og igen, når der opstår konflikter. Vi italesætter følelser, der er på spil i forhold til legen, over for de involverede børn. Det skaber grundlaget for en empatisk forståelse over for hinanden samt kompetencen i form af at have mod til at byde ind i legen, og få en positiv oplevelse ud af det.

Vi bevæger sig mellem læringsrummende, hjælper og guider. Vi arbejder målrettet på at understøtte de sociale kompetencer, samtidig har vi fokus på den brede læring, som sker på tværs af det fælles pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Hjortkær arbejder vi med den kommunikative og den sproglige udvikling i alle hverdagens situationer, både i de planlagte og i det upåagtede læringsrum. Derudover er vores læringsmiljøer rundt i huset indrettet således, at de bidrager til og understøtter legene og dermed også den sproglige tilegnelse. Det er særligt kendetegnet ved, at børnene møder fokus-ord i forskellige sammenhænge, f.eks. i vores legestationer, dialogisk læsning og sange. Vi inspirerer børnene til at være nysgerrige og at være i dialog, at være i mindre grupper og have det sjovt sammen, med rim, remser, sange, understøttende lyde og mimik. Således, at læringsmiljøerne og det pædagogiske personale i samarbejde med forældrene støtter børnenes sproglige udvikling. Vores pædagogiske tilgang er blandt andet med blik på, at børnene får;

De 4 grundlæggende sproglige kompetencer;

- at kunne forstå sin omverden
- at kunne skabe kontakt og kommunikere
- at udvikle ordforråd og forståelse af sproget og sprogets regler
- at kunne udtrykke sig nuanceret

At barnet tilegner sig og får kendskab til forskellige kommunikationsformer

- verbal/nonverbalt
- literacy/billedsprog

Barnet lærer spillereglerne for samtale.

- Fælles opmærksomhed
- Dialog

Børnene udvikler og øger sit

- Produktive ordforråd
- Receptive ordforråd
- Børnene lærer at skelne sproglyde.

At vi tilgodeser børn, som har behov for særlig og fokuseret sprogindsats, i vores hverdag/projekter.

F.eks. hos de 1-2 årige på Colombus; Tre børn og en voksen tumler på madrassen. Et af børnene stopper og peger på billedet på væggen. Det er et billede af vores figurer fra sangkufferten. Hun peger på bussen og kigger på den voksne. "Skal vi synge sangen om bussen", siger den voksne. Hun smiler og peger igen. De andre børn er stoppet op og er interesserede i, hvad der sker. Den voksne siger, "kom og sæt jer ned" (klapper på madrassen). Børnene sætter sig ned. De tæller til 3, som vi altid gør, når vi skal synge. Børnene bruger fagterne til sangen og synger med – med verbal eller pludre sprog. De er opmærksomme på hinanden. Når sangen er slut, bliver der klappet og to børn siger; "mere!". Et barn er på vej over for at pege på en ny figur.

Hos de 2-3 årige på Da Vinci. Der arbejdes med figuren IB. IB's univers skaber en fælles reference ramme, et fælles sprog, en ligeværdig indgangsvinkel - det er DIG, MIG, OS OM NOGET (det fælles tredje.) I dag har børn sjældent samme udgangspunkt, og vi har ikke nødvendigvis samme "sprog/ståsted", da de sociale medier i dag byder på mange muligheder. Hunden IB er en gennemgående figur, som er tilstede hele dagen (læring hele dagen).

Det er et univers, som gør os nysgerrige, eksperimenterende og vi er med-skabere af historien. Vi har et fælles udgangspunkt, hvor der er plads til individuelle input. Vi udvælger en fokusbog, som vi arbejder med i en måned. Vi kickstarter en ny fokusbog ved at tune ind på historien. Det gør vi ved at læse bogen, se filmen, tegne elementer fra historien og sammen være nysgerrige på, hvad der sker i handlingen. Vi kan også kickstarte fokusbogen ved at gøre noget uventet og derved skærpe børnenes nysgerrighed. Fokusbogen er tilgængelig analogt, digitalt og i fysisk version, da vi indretter en IB legestation med udgangspunkt i fokusbogen. Legestationen inviterer til leg, videreudvikling af fortællingerne og giver børnene mulighed for at lege med historien.

Hos de 3-5 årige på Niels Bohr; Efter frokost går en voksen ud i garderoben med de tre børn, som skal sove middagslur. Her starter en samtale med børnene om, hvad de skal gøre for at blive

sove-klar. Børnene vil gerne være med til at bestemme, hvilket tøj de skal sove i. En pige på 3 år, siger "mig sove i den her trøje ikke", mens hun peger på sin langærmede trøje. Den voksne gentager sætningen "Du vil ikke sove i den langærmede trøje?". "Hvad skal du så sove i?", spørger den voksne. "Mig sove i T-shirt" svarer pigen. Den voksne siger "Du vil gerne sove i din T-shirt". Den voksne er bevidst om at udvikle pigens sprog ved at bruge understøttende sprogstrategier.

Samtidig er en anden voksen gået ned i den anden ende af garderoben med fire større børn. Her er det sproglige fokus at nuancere de mange forskellige beklædningsgenstande og sætte ord på børnenes handlinger, f.eks. "nu mangler du bare at tage dine strikkede vanter på" eller "så skal bukserne på flyverdragten ud over kanten på dine vinterstøvler".

Inde på stuen holder den tredje voksne styr på, hvornår der kan komme flere børn ud i gangen og tage tøj på. Den voksne skaber fokus på sproget på en sjov måde, ved at lege en leg. Samtidig kan den voksne understøtte børnenes viden om begreber, mønstre, farver mm. "Nu må alle dem, der har striber på strømperne, rydde op og gå ud i gangen". Alle børnene kigger på deres strømper, og tre børn rejser sig fra deres plads.

Hos de 5 -6 årige på Tycho Brahe. Postbud Pil fra lydbyen er flyttet ind. Seks børn sidder og tegner med en voksen, de laver "breve". En dreng spørger, om de ikke må sende brevene rigtigt. Ved hjælp af ordkort får alle børn skrevet en lille hilsen, og forældrenes navne på konvolutterne. De går sammen til købmanden, køber frimærker og poster dem i postkassen.

De voksne er under hele processen interesserede i at følge børnenes spor, hvilket fører til nye aktiviteter og fordybelse. I projektet er der fokus på den gode dialog, både barn til barn og barn til voksen. Vi skiftes til at fortælle om vores tanker og vores brev. Vi er nysgerrige og søger i fællesskab svar og bøvler med det, som er svært.

Krop, sanser og bevægelse

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Ligge på maven, løfte hovedet, krybe, rulle, kravle, holde balancen, gå, løbe, kaste, gribe, sparke, hoppe, glide, cykle, snurre rundt, gynge, gå på line, spise selv kravle op og ned af stole, tage tøj af og på, hente madvogn, dække bord, smør-selv, hælde op. Synge sanglege, løse koordineringslege og opgaver, kramme, kilde, pjaske med vand, lege med mudder, være i lav og høj arousal m.m.

At give og tage os tid til at prøve det hele igen og igen. Det er noget, som vi gør i Hjortkær. Vi prioriterer tiden til at bøvle og skaber rum og tid til at gøre det selv. Vi understøtter børnenes initiativer til selvhjulpenhed og til at bruge kroppen i overensstemmelse med det aktuelle gøremål, selv når det er svært.

I vores projektbeskrivelser og planlægning af aktiviteter gør vi os overvejelser om, hvordan vi giver børnene mulighed for fysisk udfoldelse, inde som ude - mulighed for at eksperimentere og udforske kroppen. Vi vil gerne give børnene sansemæssige oplevelser i hverdagen, men overvejer også, hvordan vi mere fokuseret kan arbejde med de pædagogiske mål.

F.eks. hos de 1-2 årige på Colombus: Vi har "wellness" dag. Der er stille musik, afslappende fisk på væggen, sanse-pladerne er lagt ud på gulvet og massage-tingene er fundet frem. To voksne sætter sig ned med massage-tingene på en madras. Den tredje voksne hjælper ved sansepladerne. Der kommer nogle børn hen for at se, hvad der er i kassen. Vi kigger på massage-tingene sammen, og jeg lægger et barn på madrassen. Jeg begynder at massere med en rillet bold. Den

er så spændende, at barnet tager den og begynder at undersøge den. Jeg tager en anden. Barnet får massage på hele kroppen og er smilende og afslappet under forløbet. Barnet pludrer og jeg snakker om, hvad vi laver sammen. Et andet barn kommer hen og kigger lidt. Til sidst lægger barnet sig ned. Børnene ligger tæt og kigger på hinanden. Et andet barn kommer og begynder at rulle en massage-bold rundt på det barn, jeg masserer nu. Imens går de andre børn rundt på sanse pladerne med bare fødder, kigger på fisk og lytter til musikken.

Hos de 2-3 årige på Da Vinci. Det er vinter, og vi skal på legepladsen. I garderoben sidder to voksne og 4 børn. Flyverdragterne ligger klar på gulvet. Børnene bakser med at få fødderne igennem dragten, de øver sig i at koordinere bevægelserne og kræfterne så det lykkes at få fødderne ud forneden og armene ud i ærmerne. Det er svært. Støvlerne skal på fødderne, børnene bliver opmærksomme på, at der er forskel. Den højre fod passer bedst til højre støvle. Det er svært at se forskel, men man kan mærke det, når foden kommer i den forkerte støvle. Nu skal huen på hovedet, hænderne skal holde godt fast i huen, mens huen svinges på, det er svært at ramme, og de voksne hjælper. Til sidst mangler vi kun vanterne. Heldigvis har forældrene købt luffer, så børnene nemt kan få dem på. Nu skal vi ud og lege, inden vi skal have tøjet af igen.

Hos de 3-5 årige på Niels Bohr er man fordybet i et emne om tigreren. Seks børn er i motorik-rummet. De leger, at de er tigerunger. Først skal tigerungernes høresans trænes. Børnene venter uden for rummet, mens den voksne gemmer en telefon, med et YouTube-klip med en tiger, der brøler. Børnene (tigerungerne) kommer ind i rummet. Nu skal alle være HELT stille. Tigerungerne lytter, hvem kan høre, hvor tigermoderen har gemt sig? Legen gentages nogle gange. Bagefter konstrueres en klatre- og balance-bane med diverse redskaber i motorik-rummet. Tigerungerne træner deres klatre-evner. Der skal kravle/klatres ligesom en ægte tiger, på alle 4 ben. Der er udfordringer både for de yngste og ældste. Tigerungerne kommer tit op at kæmpe, når de hopper ned på den store madras, der prøves kræfter af. Bagefter bygges en hule. Tigerungerne er trætte. Inde i hulen er der mørkt. Nogle af tigerungerne falder hurtigt til ro. (Fra høj aktivitetsniveau til lav = Arousal) Pludselig er tigermoderen (pige på 4 år) kommet hjem til hulen. Nu ligger alle tigerungerne og sover. Tigermoderen tager sig af dem. Hun aer den ene tigerunge og siger "nu skal du sove, lille ven".

Hos de 5 -6 årige på Tycho Brahe. Vi har til samling læst en historie, der hedder guldgåsen. I historien ender det med, at nogle mennesker hænger fast på en guldgås. Efterfølgende udvikler vi en halefanger-leg ud fra historien. Alle går udenfor, og pædagogen introducerer legen, først for en mindre gruppe, imens resten ser på. Bagefter sættes børnene i gang med at lege i 4 små grupper. I legen skal barnet både samarbejde med de andre børn samt koordinere sine bevægelser i forhold til de andre børns bevægelser. Børnene øver sig sammen med den voksne et par gange, derefter kan den voksne trække sig til en mere observerende rolle, og børnene leger selv legen uden problemer.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Arbejdet med natur, udeliv og science går hånd i hånd med Hjortkærs eksperimenterende og undersøgende tilgang til leg og læring. Vores fordybelse i forskellige, halvårlige temaer indeholder alle læreplanstemaerne med vores værdier, **NYSGERRIGHED OG TILTRO**, som den gennemgående, eksperimenterende indgangsvinkel. Dette gør vi, fordi tiltro til børnenes egen nysgerrighed er den bedste motivations faktor for optimal læring.

Naturens foranderlighed giver os rig mulighed for forskelligartet fordybelse, lige fra mudder-leg i regnen, høre blæsten suse i træerne, til at holde balancen på den, nu glatte, træstamme om vinteren. Dette foranderlige læringsrum giver Hjortkærs børn mange gode stunder i alt slags vejr, hvor vi sammen viser glæde, nysgerrighed og ansvarlighed for natur og miljø i hverdagen. Forskning viser, at børn skal have det i hænderne, for senere i livet at blive voksne, som passer på naturen og har en ansvarlig og bæredygtig tankegang for vores klode.

F.eks. hos de 1-2 årige på Colombus. Til stor begejstring har vi indkøbt fuglehus og foderbræt til egeren. De er meget optaget af at se de forskellige fugle, der kommer og spiser på foderbrættet eller kigge på egeret, som spiser nødder og springer rundt i træerne. Børnene peger og snakker om fuglene – både verbalt og non verbalt. Børnene oplever,

at vi er **DIG, MIG OM NOGET.**

Vi har printet billeder ud og sat navne på fuglene, så vi kan fortælle, hvilken fugl, der besøger vores have. Billederne hænger i børnehøjde, og vi snakker dagligt om fugle og egern. Som kreativt indslag maler og tegner vi havens besøgende. Børnene er selvfølgelig med til at fodre vores fugle og egern.

Hos de 2-3 årige på Da Vinci har vi lavet vores egen IB fortælling, "Ib kan ikke lide skrald". Vi taler med børnene om, hvad skrald er, det "gode" og det "dårlige" skrald. Efter måltiderne putter børnene selv madaffald i den lille grønne, madaffalds-spand, og dét, der ikke er mad eller kan genbruges, skal i den store skraldespand.

Vi lavede et lille eksperiment ved at tage to gennemsigtige plastikbokse og fylde jord i. Derefter lagde vi et æbleskrog i den ene og et stykke plastic i den anden. Hver dag kiggede vi i begge bokse og kunne se, at æblet stille og roligt gik i forrådnelse, mens plastikken var uforandret.

En formiddag, hvor vi var på tur i den lille skov, ledte vi efter skrald. Alle børn gik meget op i at finde skrald, og var meget stolte, når de hver især kunne putte skraldet i deres poser. Børnene smed selv deres skrald i skraldespanden, da vi kom hjem igen. Vi talte om, at der var forskellige skraldespande; til pap, glas, metal, mad m.m.

Vi oplever, at børnene efterfølgende er optaget af at samle skrald, når vi er i naturen, hvilket vi også hører fra forældrene.

Hos de 3-5 årige på Niels Bohr. Hvert år til julefesten laver vi en "halm-balle klatreborg" Børnene klatrer, bygger og leger med dem henover vinteren. I foråret, en dag i middagsstunden på legepladsen, tager den voksne alle løv-riverne frem og begynder at rive det løse halm sammen. Børnene spørger, om de må være med og hvorfor halmen skal rives sammen og køres væk? Den voksne fortæller, at det jo, som de har talt og sunget om, er ved at blive forår. Nu skal græsset nedenunder have lys, vand og luft, så vi kan gå med bare tæer på græsset, når det bliver sommer. Vi skal sammen tage ansvar og passe godt på naturen.

Samtidig er andre børn, sammen med en voksen, ved at fylde vand i en voldgrav af sand. Sammen prøver de at udtænke, hvorfor vandet bliver ved med at forsvinde, og hvad de skal gøre ved det. Hvad er mon årsag, virkning og sammenhæng?

Hos de 5 -6 årige på Tycho Brahe. Vi finder et dødt egern. Egernet bliver lagt på en bakke og bliver taget med ud på legepladsen. Vi kigger på det, og de børn, der har lyst, kan kigge med. Dagen efter tages egernet med indenfor, som en trækplaster-aktivitet, både for Tycho Brahe og Niels Bohr børn. Vi gør klar med handsker, en kniv og en iPad. Derefter kigger vi på det døde egern igen og skærer det op. Vi finder de forskellige organer, og børnene får lov til at røre ved dem, med handsker på. Vi taler om de forskellige organer og deres funktion. Et af børnene vil gerne se hjernen, så den tager vi ud og kigger på. Da vi er færdige, går vi ud og begraver egernet i vores skov.

Undervejs talte vi om dyret, hvad det spiser, og hvorfor det var dødt. Børnene fik lov til at vælge, hvad de ville se, og om de ville være med. Det hele gav anledning til mange snakke om de emner, vi var omkring. Det er et klart eksempel på vores undersøgende tilgang. Vi har tid til at undersøge egernet. Vi kan bruge alle vores sanser i denne undersøgelse og lære noget om pattedyr og dermed om os selv. Vi drager paralleller til os selv som mennesker.

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

De kulturelle fællesskaber i Hjortkær afspejles i vores tilbagevendende traditioner og kulturelle begivenheder, som f.eks. fødselsdage, fastelavn, højtider, sommerfest og julefest med Lucia optog, og også i børnenes egne og andres traditioner, som f.eks. religiøse højtider, familiestrukturer og traditioner.

På Colombus får forældrene et kit med hjem så de kan lave en familie-bog med billeder af de nærmeste, for på den måde at skabe sammenhæng mellem hjem og daginstitution. Bogen følger med barnet ind på Da Vinci, og børnene kan nu begynde at sætte flere ord på, hvor der dannes en dialog mellem voksen/barn og barn/barn om familien og hjemmet. F.eks. To børn sidder ved siden af hinanden, snakken har igen i dag været centreret om hvad ens forældre hedder, og snakken går fra bord til bord. En af børnene spørger den voksne, "Hvad hedder Xs mor?" Den voksne guider barnet i selv at spørge. Barnet vender sig om, kigger på sin ven og spørger, "Hvad hedder din mor?" Det andet barn svarer, "min mor hedder X". Den voksne guider nu det andet barn i at spørge, barnet smiler, vender sig om og spørger sin ven, "hvad hedder din far?" Hvor barnet svarer tilbage, "min far hedder X".

Traditionelle begivenheder/ Julen Weekenden før 1.december forvandler personalet Hjortkær med julens magi og pynter op. Det gør vi for at give børnene den magiske, fantastiske wow-oplevelse, som kickstarter fantasien og julens magi. Der skabes læringsmiljøer for rollelege, som børnene kan udvikle ud fra deres perspektiv. Et læringsmiljø, hvor børnene får mulighed for at imitere, undersøge og afprøve forskellige roller og påklædning, f.eks. på Niels Bohr er stuens læringsmiljø blevet til et nisselandskab, legetøjsdyrene er skiftet ud med nisser. I bogreolen er der bøger om nisser, som børnene kan læse i. Til morgensamlingen synges "på loftet sidder nissen", og vi gør ekstra meget ud af de sjove momenter i sangen. En voksen spiller på guitar, laver en anderledes lang guitarlyd lige der, hvor den hidsige nisse hopper. Forventningen om dette øjeblik, er tydelig i børnenes krop og øjne. En af grupperne er i gang med at ombygge stuens legekøkken til julemandens værksted. Her hjælper nisserne (børnene) med at pakke gaver ind og lave risengrød (flamingo). Børnene har nissehuer på, som er en del af udklædningstøjet. Samtidig indrettes julemandens kane (krybbe) med tæpper og puder. Om eftermiddagen er børnenes leg i fuld gang på stuen. Der er fyldt op med nisser i julemandens værksted. Der pakkes gaver i kanen, og en nisse råber, "hvor er der nogle rensdyr". En af de ældste drenge sætter sig foran kanen, et barn mere kommer til. Sådan, nu er der 2 rensdyr, julemanden og nisserne kan komme afsted med gaverne.

På Tycho Brahe har de indrettet stuen efter projektet fra lydbyen Jens Jæger. Han bor ude i skoven. Han elsker jul og går ude i skoven og pynter træerne med julepynt. Børnene skulle her selv stå for at pynte, ligesom Jens Jæger. Derfor bliver stuen indrettet med div. læringsmiljøer, Paptræer bliver hængt op på væggene, skabeloner til julepynt bliver lagt frem – julens læringsmiljøer er klar til leg og fordybelse. Hele december leger vi Jens Jæger og pynter op. Vi hører julemusik og har på skift nissen med hjem. Børnene har selv indflydelse på, hvilket aspekt af Jens Jæger-temaet, de ville dykke ned i, for at fremme deres motivation. Vi taler meget om jul og traditioner, og hvordan vi hver især fejrer jul. Vi lærer noget om jagt, og hvordan man er jæger. Vi leger rollelege, klipper og klistrer, konstruerer og eksperimenterer med byggematerialer, hvor af en stor del er hentet i naturen.

Ovenstående eksempler er blot et lille udsnit af hvordan de kulturelle fællesskaber og begivenheder understøtter det fælles pædagogiske grundlag og i Hjortkær danner rammen for den styrkede læreplan.

De æstetiske og kreative læringsmiljøer udfoldes forskelligt rundt om i huset., På Niels Bohr og Tycho Brahe er flere basis kreative materialer, såsom sakse, farver, lim, perler, plus plusser m.m. frit tilgængelige. I vuggestuen, hvor man arbejder med, hvordan de kreative materialer bliver gjort mere tydelige og tilgængelige. Fælles for huset er, at det er processen, som er i fokus. Vi er opmærksomme på, hvordan vi er i proces, og hvordan det ferniseres (udstilles). Derudover er der på de forskellige stuer en konstruerings-læringsstation, f.eks. med magneter, klodser og træpinde samt en "loose parts"-station, hvor man kan eksperimentere, afprøve former og farver.

Eksempel hos de 0-2 årige på Colombus: Et lille bord i børnehøjde er lavet om til tegnebord med tegnepapir på hele overfladen, farver i en lille holder er tilgængelige. Børnene tegner på papiret, nogen med hjælp fra en voksen. Flere, ivrige og glade børn vil gerne til samtidig, så bordet bliver flyttet ud på gulvet, så man kan komme til fra begge sider. Flere børn putter farverne i munden og smager lidt på dem. Legen skifter til, at farverne blev taget ud af holderne og lagt tilbage igen. Vi følger børnenes spor og finder flere holdere frem, så legen kan fortsætte i børnenes spor. For at

understøtte legen og læringsmiljøet, har vi lavet dokumentation, som viser, hvad det er, man kan her. Der er også klistret billeder på gulvet, for at tydeliggøre læringsrummet.

Hos 2-3 årige på Da Vinci er der i café-området lavet en kridttavle bag på et skab, som børnene kan tegne på. De voksne tegner rundt om børnene på tavlen, og derefter kan man tegne tøj og ansigt på sig selv. Der er magneter, som kan sættes op, ned og flyttes rundt. Der er ligeledes blevet tydeliggjort med billeder, som hænger i børnehøjde hvilket kreative materialer som står inde i skabet. En pige henvender sig til den voksne, hun siger; "Jeg vil gerne lege med øjnene og sandet.". Flere af de mindre børn peger og anvender billederne, særligt når vi, om eftermiddagen, laver et krea-værksted, hvor vi sammen finder ud af, hvad vi har lyst til at lege og fordybe os i.

Hos de 3-5 årige på Niels Bohr. Med udgangspunkt i bogen "Mimbo Jimbo laver kunst" laver børnene deres egne kunstværker, ligesom i bogen. Vi kommer maling i nogle små sprøjter, og lader børnene selv bestemme, hvilke farver de vil bruge (rød, blå, grøn). Derefter kører vi med biler henover den våde maling og lavede sjove hjulspor. Vi (de voksne) laver en figur af Mimbo Jimbo og Mumbo Jumbo, som børnene kan rulle i malingen. Til sidst tager vi projektet udenfor, hvor vi dypper tennisbolde i maling, og børnene kan kaste disse på deres eget kunstværk. Afslutningsvis laver vi en udstilling med alle kunstværkerne inde på stuen.

Hos de 5 -6 årige på Tycho Brahe arbejder to drenge over en længere periode med at konstruere ting af tape, halve klemmer og farvede tændstiks-pinde. De konstruerer fly, som de leger med. Drengenes fælles udgangspunkt er fly. Den ene har en far, der er pilot og den anden har en far, der er ansat i forsvaret, måske i flyvevåbnet og har været til flyshow flere gange. Dette er grundlaget for deres fællesskab i dette projekt. De lavede mange fly og forsøger hele tiden at gøre dem bedre og større.

I Hjortkær vil vi gerne have et fællesskab på tværs i huset, hvor vi taler ordentligt til hinanden, og hvor der er plads til forskelligheder, kompetencer og resurser. Det er vigtigt for os, at vi har en gensidig tillid og nysgerrighed over for hinanden, ledelse/personale, personale/forældre, personale/barn og børnene i mellem. Vi må gerne være uenige, men sammen skal vi finde vejen frem, mens vi bygger den.

Vi inddrager og søger inspiration inden for aktuelle temaer, således at der er plads til, at børnene har mulighed for at lege parallelle, rollelege, regellege, musik og sanglege, de er aktive med krop og sprog i dramalege og i det aktuelle tema, i et inkluderende fællesskab.

Eksempel hos de 0-2-årige på Colombus. 5 børn og 1 voksen i motorik-rummet. Vi skal spille musik på IPad, og tromme på en stor stofskammel med plads til alle. Vi trommer og klapper. Alle er optaget af legen, nogle står og rocker i takt til trommer og klap. Når vi kommer tilbage på stuen, er lysten til at tromme der endnu, så vi finder trommemusik på IPad 'en, som vi lytter og danser til. Flere børn kommer til, også selvom de ikke har været en del af legen i motorik-rummet. Gennem en periode er der stor efterspørgsel på trommemusik, vi forsøger forskellige numre, men det er særligt ét nummer, alle er meget begejstrede for. Vi har trommet på trommer til musikken, vi har set trommemusik/video via projektor. Vi har danset til trommer; når musikken sættes på, er der straks gang i den. Flere børn efterspørger "trommer", for at høre musikken igen og igen. Det skaber et fællesskab.

Hos de 2-3 årige på Da Vinci. I december måned arbejdes der med fokusbogen, "*Ib holder lillejuleaften*". Der synges mange julesange og særligt på "*Løftet sidder Nissen med sin Julegrød*" er populær. Otte børn og to voksne har rytmik. Den ene voksne er Nissen og sidder i midten. Alle

børnene er rotterne, der sidder i ring rundt om Nissen. Nissen sidder med sin ske og spiser risengrød. Sangen bliver sunget, og de forskellige fagter, bevægelser og drillerier udføres til sangen. Til sidst løber Nissen efter alle rotterne og prøver at fange dem til stor jubel. En af pigerne siger: "Nu vil jeg være Nissen". Pigen sætter sig i midten, og de andre børn og voksne sætter sig i ring om hende. Pigen leger, at hun spiser risengrød, truer med sin stor ske og løber efter de andre børn. Legen leges efterfølgende af børnene selv og invitere hinanden til rollelegen.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

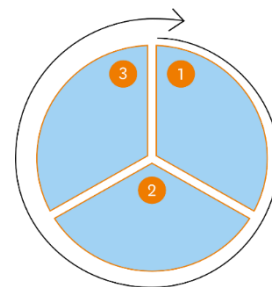
Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

I Hjortkær arbejder vi systematisk med pædagogisk dokumentation som arbejdsform. Hele huset fordyber sig i 2 projekter om året, ud fra aldersgruppe og interesser. Disse planlægges på et 3-timers personalemøde via et udarbejdet projekttema-skema, som understøtter Hjortkærs pædagogiske fundament, de styrkede læreplaner samt fokuspunkter i vores tilsyn. Dette skema har fo-

kus på refleksion og analyse på et mere teoretisk, metaperspektivt plan. På baggrund af projekttemaskemaet laves der månedsplaner på stuerne refleksionsmøder. Her bliver teorien omsat til praksis med fokus på forberedelse og forudsigelighed for børn og voksne.

Vi vil evaluere løbende via vores evalueringsskema, som er i rød tråd med projekttemaet og månedsplanen. Vores pædagogiske dokumentation er vores indsamlede empiri, der synliggør de pædagogiske processer i forhold til den praksis, som vi ønsker at undersøge, med det formål at analysere og reflektere over praksis.

Vores metode er bl.a. inspireret af Reggio Emilia pædagogikken samt EVA's "evalueringscirkel", som sætter fokus på tre trin i en evaluerende pædagogisk praksis; 1) Fokus/Formål. 2) Undersøgelse/metode. 3) Analyse, læring og opfølgning. Målet er at forholde sig nysgerrigt og reflekterende til praksis, med henblik på at udvikle og kvalificere den pædagogiske indsats og dermed børns trivsel, udvikling, læring og dannelse (EVA: Kort om evaluerende praksis).

For at vores evaluering skal være meningsfuld, skal vores fokus netop både være bagudrettet og fremadrettet, således at vi løbende bruger vores refleksioner til at skabe ny praksis for både børn og voksne

"at evaluere er at vurdere og reflektere over den pædagogiske praksis, vi har i dag, for at kunne gøre vores praksis bedre i morgen" (Kort om: Evaluerende pædagogisk praksis, 2018).

F.eks.;

- Vi vil arbejde med, at den dokumentation, vi laver, ikke blot er billeder i en bog med teksten om, hvad vi har lavet.
- Vi vil, i den pædagogiske dokumentation, fortælle noget om, hvad børnene sagde, gjorde og udtrykte.
- Hvilke teorier, de kom med og eventuelt lærte.
- Vi skal give børnene mulighed for at erindre, genopleve, opdage egen leg og læring via vores pædagogiske dokumentation.
- Vi vil inddrage børn og forældre i at lave vores dokumentation for at understøtte deres perspektiv i hverdagens trivsel, udvikling, læring og dannelse.
- Vores pædagogiske dokumentation skal lægge op til dialog og fælles undring.
- Vores fokus er på en nysgerrig og eksperimenterende tilgang

Vi vil stille flere spørgsmål, end vi vil give svar!

Alle stuer har 2 timers refleksionsmøde hver anden uge. Dette er prioriteret for at skabe gode betingelser for en høj kvalitet i hverdagens pædagogiske læringsmiljø - trivsel, leg og læring.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Som beskrevet ovenfor er det vigtigt, at evaluering er en integreret del af vore pædagogiske hverdag for, at den skal være brugbar og give mening.

For at sikre en dynamisk og levende læreplan, vil vi hver andet år lave "den store" gennemgang og opsamling af;

- Vores pædagogiske dokumentation gennem de sidste år – Hvad tager vi med os?
- Gennemgå og revidere læreplansskabelon og skrive nye praksiseksempler på, hvordan vi arbejder med den pædagogiske læreplan.
- Vores pædagogiske systematik, redskaber og evalueringsform.

Dette vil vi gøre over en personalelærdag, personalemøde samt refleksionsmøde etc., således at vi får tid til refleksion og fordybelse.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud